

ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC BÁCH KHOA
KHOA KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT MÁY TÍNH

NGUYÊN LÝ NGÔN NGỮ LẬP TRÌNH - Mở rộng (CO300C)

Báo cáo Bài tập lớn mở rộng

Giai đoạn 1 SINH MÃ JVM CHO PHÉP CỘNG HAI SỐ NGUYÊN DƯƠNG

GVHD: Nguyễn Hứa Phùng

Sinh viên: Nguyễn Thái Tân 2112256

Thành phố Hồ Chí Minh, 03/2024

Mục lục

1	Giới thiệu	2
2	Cơ sở lý thuyết	3
2.1	Java Virtual Machine (JVM)	3
2.2	Code generation	3
3	Hiện thực	4
3.1	Phân tích từ vựng và ngữ pháp	4
3.2	Hiện thực Code generation cho phép cộng	5
4	Kiểm thử	7
5	Kết luận	9

1 Giới thiệu

Trong ngôn ngữ lập trình, quá trình biên dịch là một quá trình vô cùng quan trọng. Các giai đoạn trong quá trình biên dịch có thể được chia thành hai nhóm chính: front-end và back-end. Đầu ra của front-end là mã trung gian, mã này có thể là AST. Đầu ra của back-end là mã máy. Trong phạm vi của môn học này, Java byte code (đoạn mã sử dụng để chạy trên Java Virtual Machine (JVM)) sẽ được sử dụng làm đầu ra của giai đoạn back-end. JVM là một stack-based và chấp nhận mô hình hướng đối tượng. Việc tạo mã stack-based sẽ dễ dàng hơn, tuy nhiên sẽ cần sự đánh đổi về hiệu suất.

Trong bài tập này, chúng ta sẽ làm quen với một giai đoạn trong quá trình biên dịch ngôn ngữ lập trình - Code generation. Chúng ta sẽ hiện thực việc sinh mã JVM cho phép tính nhị phân, cụ thể là phép cộng cho 2 số nguyên dương. Với mục đích làm quen với Code generation, chúng ta chỉ hiện thực trên một ngôn ngữ đơn giản. Cụ thể, mỗi chương trình chỉ gồm một hàm *main()*, trong thân hàm *main()* chỉ có tối đa một câu lệnh. Việc phân tích từ vựng và ngữ pháp của ngôn ngữ này đã được hiện thực sẵn trong *initial code*.

Trong phần còn lại của bài viết này, chúng ta sẽ tìm hiểu các phần chính cụ thể như sau:

1. Cơ sở lý thuyết: Chương này sẽ trình bày chi tiết về các cơ sở lý thuyết cần thiết trước khi hiện thực. Qua việc tìm hiểu từng bước về Java Virtual Machine, Code Generation, người đọc sẽ nắm rõ những kiến thức cơ bản về ngôn ngữ lập trình.
2. Hiện thực: Chương này sẽ trình bày chi tiết về cách hiện thực việc sinh mã JVM cho phép cộng hai số nguyên dương trên một ngôn ngữ đơn giản. Qua đó, người đọc sẽ hiểu rõ về ý tưởng từng bước hiện thực và mã nguồn chi tiết.
3. Kiểm thử: Chương này sẽ trình bày chi tiết về quá trình kiểm thử của việc hiện thực trong chương trước đó. Qua đó người đọc sẽ hiểu rõ chiến lược thiết kế cho testcase để kiểm thử chương trình.
4. Kết luận: Từ việc hiện thực và kiểm thử, nêu được kết luận cho bài tập, từ đó rút ra kinh nghiệm và hướng phát triển tiếp theo cho chương trình.

Qua việc hoàn thành bài tập này, chúng ta sẽ hiểu rõ về tầm quan trọng của Code Generation trong quá trình biên dịch ngôn ngữ lập trình. Đồng thời cũng giúp chúng ta hiểu rõ ưu và nhược điểm của Code Generation bằng JVM.

2 Cơ sở lý thuyết

Chương này sẽ trình bày chi tiết về các cơ sở lý thuyết cần thiết trước khi hiện thực. Phần đầu tiên trong chương là Java Virtual Machine (JVM). JVM sẽ cung cấp các kiến thức cần thiết để tiếp tục tìm hiểu về Code Generation trong phần tiếp theo. Qua đó, người đọc sẽ nắm rõ những kiến thức cơ bản về ngôn ngữ lập trình.

2.1 Java Virtual Machine (JVM)

Java Virtual Machine (JVM) là một máy ảo java. JVM được dùng để thực thi các chương trình Java, hay hiểu theo cách khác là trình thông dịch của Java. Nó cung cấp môi trường để mã nguồn bằng ngôn ngữ java có thể được thực thi. Chương trình Java khi biên dịch sẽ tạo ra các mã máy gọi là bytecodes.

Java là một mã máy theo dạng stack-based. Trong mã máy dùng stack-based, một stack được sử dụng cho mỗi phương thức. Stack này được sử dụng để lưu trữ các toán hạng và kết quả của một biểu thức, nó cũng được sử dụng để truyền đối số và nhận giá trị trả về. Việc tạo mã cho máy stack-based sẽ dễ dàng hơn việc tạo mã cho máy register-based.

Mỗi Data Types trong JVM được biểu diễn bởi các ký tự được quy ước sẵn.

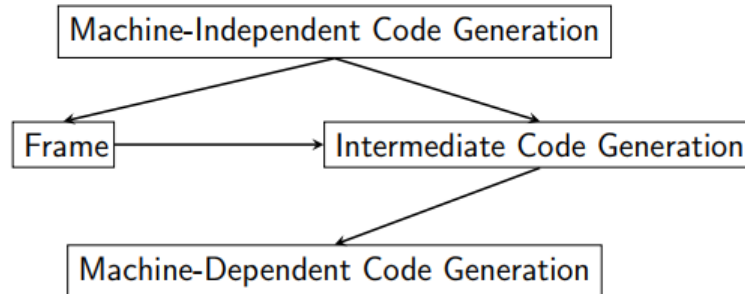
Vì JVM là mã máy stack-based nên sẽ cung cấp một Operand stack để người dùng quản lý. Chúng ta truy cập bằng vào operand stack này bằng cách push và pop các giá trị. Như đã nói, operand stack được dùng để lưu trữ các toán hạng và nhận kết quả của các phép toán, để truyền đối số và nhận giá trị trả về của phương thức.

Local variable array. Một Local variable array mới sẽ được tạo mỗi khi một phương thức được gọi. Các biến cục bộ được xử lý bằng cách đánh chỉ mục, bắt đầu từ 0. Đối với Instance method, vị trí 0 chính là *this*. Các tham số (nếu có) sẽ được đánh các chỉ số liên tiếp, bắt đầu từ 1. Các chỉ số được phân bổ cho các biến khác theo thứ tự bất kỳ. Đối với Class method, các tham số (nếu có) được đánh các chỉ số liên tiếp, bắt đầu từ 0. Các chỉ số được phân bổ cho các biến khác theo thứ tự bất kỳ. Các giá trị boolean, byte, char, short, int, float, reference và returnAddress được lưu trong một ô. Long và double được lưu trong hai ô.

Mỗi lệnh trong JVM được gọi là Instruction. Instructions trong JVM được chia thành nhiều loại: Arithmetic Instructions, Load and store instructions, Control transfer instructions, Type conversion instructions, Operand stack management instructions, Object creation and manipulation, Method invocation instructions, Throwing instructions, Implementing finally, Synchronisation.

2.2 Code generation

Code generation là một cơ chế trong đó trình biên dịch lấy mã nguồn làm đầu vào và chuyển đổi nó thành mã máy. Trong bài tập này chúng ta quan tâm đến mã máy là JVM, như đã trình bày ở trên.

Hình 1: Code generation design

Có 4 khối chính trong Code Generation

1. Machine-Dependent Code Generation: Thành phần phụ thuộc hoàn toàn vào máy mà chúng ta sinh mã ra. Trong trường hợp này là Jasmin.
2. Intermediate Code Generation: Thành phần phụ thuộc vào cả mã nguồn và mã máy. Được hiện thực trong class *Emitter*.
3. Frame: Các công cụ được sử dụng để quản lý thông tin được sử dụng để tạo mã cho một phương thức (như Labels, Local variable array, Operand stack). Được hiện thực trong class *Frame*.
4. Machine-Independent Code Generation: Dựa trên ngôn ngữ nguồn. Sử dụng các phương thức trong *Frame* và *Emitter*.

3 Hiện thực

Sau khi đã tìm hiểu đầy đủ về cơ sở lý thuyết, chương này sẽ trình bày về quá trình hiện thực sinh mã JVM cho phép cộng hai số nguyên dương trên một ngôn ngữ đơn giản. Đồng thời cũng trình bày chi tiết mã nguồn hiện thực.

3.1 Phân tích từ vựng và ngữ pháp

Đầu tiên, ta quan tâm đến biểu thức phép cộng trong phân tích ngữ pháp. Trong toán học, phép cộng được thực hiện từ trái sang phải, vì vậy ta sẽ hiện thực *left-associated*, cụ thể như sau:

```
1 exp: exp ADDOP exp1 | exp1;  
2 exp1: funccall | INTLIT;  
3  
4 ADDOP: '+';
```

Như đã nói, ta chỉ quan tâm đến số nguyên dương, nên ta sẽ hiện thực *INTLIT*

```
1 INTLIT: [0-9]+;
```

Tiếp theo, ta sẽ tiến hành hiện thực AST. Trong *AST.py* đã có *class BinExpr(Expr)*, ta sẽ dùng class này để sinh cây cho phép cộng.

```
1 class BinExpr(Expr):
2     def __init__(self, op: str, left: Expr, right: Expr):
3         self.op = op
4         self.left = left
5         self.right = right
```

- *op*: Có kiểu String, đây chính là phép tính của biểu thức nhị phân. Ta sẽ lấy giá trị này từ *ctx.ADDOP().getText()* (cần *getText()* để chuyển về dạng string).
- *left*: Có kiểu Expr, là toán hạng bên trái của biểu thức nhị phân. Với cách hiện thực *left-associated* như trên, giá trị ở đây chính là *ctx.exp()*.
- *right*: Có kiểu Expr, là toán hạng bên phải của biểu thức nhị phân. Tương tự *left*, giá trị ở đây chính là *ctx.exp1()*.

Với những ý tưởng trên, ta hiện thực cụ thể như sau:

```
1 def visitExp(self, ctx: ZCodeParser.ExprContext):
2     if ctx.ADDOP():
3         exp = self.visit(ctx.exp())
4         exp1 = self.visit(ctx.exp1())
5         return BinExpr(ctx.ADDOP().getText(), exp, exp1)
6     return self.visit(ctx.exp1())
7
8 def visitExp1(self, ctx: ZCodeParser.ExprContext):
9     if (ctx.funcall()):
10        return self.visit(ctx.funcall())
11    else:
12        return IntegerLit(int(ctx.INTLIT().getText()))
```

3.2 Hiện thực Code generation cho phép cộng

Nhiệm vụ chính của ta trong bài tập này là trong *CodeGenerator.py*, hiện thực hàm *def visitBinExpr(self, ast, c)*. Trong *Emitter.py* đã cung cấp hàm *def emitADDOP(self, lexeme, in_, frame)*, dùng để sinh ra mã cho phép cộng. Cụ thể,

- *lexeme*: Có kiểu String, dùng để xác định là phép cộng hay phép trừ. Ta sẽ lấy giá trị này từ *ast.op*.
- *in_*: Có kiểu Type, dùng để xác định kiểu của số được truyền vào phép tính này là số nguyên hay số thực. Như đã đề cập, ta chỉ quan tâm đến số nguyên, vì thế ta chỉ cần truyền vào một đối tượng *IntegerType()*.
- *frame*: Có kiểu Frame. Ta chỉ cần truyền thẳng *c.frame* vào.

- Với input của bài tập này, vì ta chỉ quan tâm đến phép cộng hai số nguyên dương, nên *emitADDOP* sẽ sinh ra đoạn mã từ *jvm.emitIADD()*, có trong *MachineCode.py*, kết quả cuối cùng là *iadd*

```
1 def emitIADD(self):  
2     return JasminCode.INDENT + "iadd" + JasminCode.END
```

Tổng hợp những ý tưởng trên, ta hiện thực *def visitBinExpr(self, ast, c)* cụ thể như sau:

```
1 def visitBinExpr(self, ast, c):  
2     access = Access(c.frame, c.sym, False, True)  
3     lCode, lType = self.visit(ast.left, access)  
4     rCode, rType = self.visit(ast.right, access)  
5     return lCode + rCode + self.emit.emitADDOP(ast.op, IntegerType()  
        (), c.frame), IntegerType()
```

- Gọi đệ quy *visit* để đi sâu hơn vào cây AST. Kết quả khi truy cập vào phía bên trái của biểu thức nhị phân được lưu trữ trong *lCode* và *lType*, tương tự với phía bên phải được lưu trữ trong *rCode* và *rType*.
- Phương thức *visit* cho mỗi phía bên trái và bên phải đề cập bên trên đã được hiện thực trong *def visitIntegerLit(self, ast, o)* trong *initial code*. Phương thức này sinh mã cho *IntegerLit* bằng cách gọi hàm *emitPUSHICONST(ast.val, frame)* trong *Emitter.py*.

```
1 def visitIntegerLit(self, ast, o):  
2     #ast: IntLiteral  
3     #o: Any  
4  
5     ctxt = o  
6     frame = ctxt.frame  
7     return self.emit.emitPUSHICONST(ast.val, frame), IntegerType()
```

- *emitPUSHICONST* đã đề cập có thể được dùng để sinh mã cho cả số nguyên và chuỗi, tuy nhiên trong bài tập này ta chỉ quan tâm đến số nguyên. Như kiến thức đã học, với mỗi trường hợp cụ thể sẽ sinh mã khác nhau

1. Số nguyên trong $[0; 5]$: sinh bằng *jvm.emitICONST(i)*, kết quả là *iconst_*
2. Số nguyên trong $[6; 128]$: sinh bằng *jvm.emitBIPUSH(i)*, kết quả là *bipush*
3. Số nguyên trong $[128; 32768]$: sinh bằng *jvm.emitSIPUSH(i)*, kết quả là *sipush*

- Kết hợp mã được tạo: Theo kiến thức đã được học, để thực hiện phép tính giữa hai toán hạng, ta cần load chúng vào stack trước, sau đó mới thực hiện phép tính. Vì thế, khi trả về, ta cần kết hợp *lCode* và *rCode* trước, sau đó mới kết hợp với *emitADDOP*.
- Để return, ta cần thêm *IntegerType()*.

4 Kiểm thử

Sau khi đã hiện thực, ta tiến hành kiểm thử chương trình có chạy đúng hay không.

Đầu tiên, ta kiểm thử với một testcase đơn giản. Ta chọn testcase là $100 + 1$ để kiểm tra mã sinh ra có giống với mong muốn hay không.

```
1 def test_500(self):
2     input = """void main() {putInt(100 + 1);}"""
3     expect = "101"
4     self.assertTrue(TestCodeGen.test(input, expect, 500))
```

Với testcase trên, trước khi chạy chương trình, ta phân tích trước kết quả đầu ra:

- Vì $100 \in [6; 128)$ nên mã sinh ra phải là *bipush 100*
- Vì $1 \in [0; 5]$ nên mã sinh ra phải là *iconst_1*
- Mã sinh ra cho phép cộng là *iadd*

Sau khi chạy chương trình, mã sinh ra là

```
1 .source ZCodeClass.java
2 .class public ZCodeClass
3 .super java.lang.Object
4
5 .method public static main([Ljava/lang/String;)V
6 .var 0 is args [Ljava/lang/String; from Label0 to Label1
7 Label0:
8     bipush 100
9     iconst_1
10    iadd
11    invokestatic io/putInt(I)V
12 Label1:
13    return
14 .limit stack 2
15 .limit locals 1
16 .end method
17
18 .method public <init>()V
19 .var 0 is this LZCodeClass; from Label0 to Label1
20 Label0:
21    aload_0
22    invokespecial java/lang/Object/<init>()V
23 Label1:
24    return
25 .limit stack 1
26 .limit locals 1
27 .end method
```

Chú ý vào dòng 8, 9, 10 trong đoạn mã trên, ta nhận thấy kết quả đã như mong muốn.

Sau khi kiểm tra testcase đơn giản trên thành công, ta thiết kế nhiều testcase khác. Các testcase sẽ được thiết kế để kiểm thử cho các trường hợp khác nhau, với các trường hợp và số lượng cụ thể tương ứng như bảng bên dưới.

STT	Chương trình được viết	Phép cộng	Số lượng
1	Cụ thể	Giữa hai số thuộc $[0; 5]$	5
2	Cụ thể	Giữa hai số thuộc $[6; 128)$	5
3	Cụ thể	Giữa hai số thuộc $[128; 32768)$	5
4	Cụ thể	Giữa nhiều số thuộc $[0; 32768)$	5
5	Bằng AST	Giữa hai số thuộc $[0; 5]$	5
6	Bằng AST	Giữa hai số thuộc $[6; 128)$	5
7	Bằng AST	Giữa hai số thuộc $[128; 32768)$	5
8	Bằng AST	Giữa nhiều số thuộc $[0; 32768)$	5

Bảng 1: Thiết kế testcase

Ví dụ về một số testcase:

```

1 def test_509(self):
2     input = """void main() {putInt(64+98);}"""
3     expect = "162"
4     self.assertTrue(TestCodeGen.test(input, expect, 509))

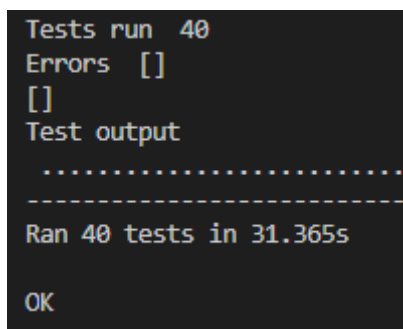
```

```

1 def test_521(self):
2     input = Program([
3         FuncDecl("main", VoidType(), [], None, BlockStmt([
4             FuncCall("putInt", [BinExpr("+", IntegerLit(1),
5                 IntegerLit(1))])))]))
6     expect = """2"""
7     self.assertTrue(TestCodeGen.test(input, expect, 521))

```

Sau khi chạy kiểm thử, kết quả chương trình đã đúng tất cả các testcase.


```

Tests run 40
Errors []
[]
Test output
.....
-----
Ran 40 tests in 31.365s

OK

```

Hình 2: Kết quả khi chạy kiểm thử

5 Kết luận

Với ý tưởng hiện thực như đã trình bày ở trên, ta hoàn toàn có thể dễ dàng mở rộng ra đối với các phép tính khác bằng cách thay các phương thức *emitADDOP* thành *emitMULOP*, *emitDIV*,... và thay phép $+$ thành $*$, $/$,... .

Vẫn còn hạn chế khi chúng ta chỉ cộng được các số trong phạm vi $[0; 32768)$. Lý do cho vấn đề này, là vì trong Instructions của JVM chỉ hỗ trợ cho việc lưu trữ các số trong phạm vi tối đa là $2^{15} - 1$ (lệnh *sipush*). Chúng ta có thể giải quyết vấn đề này bằng việc sử dụng mã máy MIPS thay vì JVM. Điều này sẽ được giải quyết rõ hơn ở những bài tập sau.

Qua bài tập này, bằng việc hiện thực sinh mã JVM cho phép cộng hai số nguyên dương, chúng ta đã từng bước làm quen và nắm rõ được một giai đoạn trong quá trình biên dịch ngữ ngữ lập trình - Code Generation.